

Wij zijn ertegen om een hinde bij haar kalf weg te schieten. **Een kalf heeft zijn moeder nodig**

Onze verslaggeefster in grote gewetensnood mee op hertenjacht

Bambi in 't vizier. En nu?

Vier vierkante meter moet een koe hebben om scharrelkoe te mogen heten. Op de Veluwe heeft een edelhert meer dan tien hectare. Wild is het meest scharrelige stukje scharrelvlees dat je je kunt wensen. Maar om ervan te kunnen genieten moet het wel eerst gedood worden. Daar sluip je dan, vroeger een overtuigd vegetarisch meisje, samen met een jager door het bos.

Het is pikkedonker. Regen klettert op het dak van de auto. 05:00 uur zegt de klok op het dashboard. Ik ben helemaal alleen op de weg en ik wrijf de slaap uit mijn ogen. Op de A2 passeer ik een enkele vrachtwagen. Ik heb het nog nooit zo rustig gezien op de Nederlandse snelwegen. Over anderhalf uur staat het hier weer rij aan rij stil. Mijmerend over de oplossing voor het fileprobleem passeer ik een gevarendriehoek met een springend hert erop. Ik ben ineens klaarwakker, nu ik met mijn neus op het doel van mijn nachtelijke tocht word gedrukt. "Wild," zei de hoofdredacteur een paar weken geleden. "Ja, dat is een goed idee voor het volgende nummer. Maar dan wil ik wel het echte werk zien. Geen hazen, maar herten." "Oké," zei ik. Sindsdien heb ik last van gewetensnood.

Goed en kwaad

Tien jaar geleden was ik nog overtuigd vegetariër. Dieren opeten vond ik zielig en barbaars. Nu zit ik in de auto op weg naar mijn eerste moord. Mijn vader kon het niet geloven toen hij het hoorde. "Jij? Ga jij Bambi een schot hagel tussen de ogen jagen? Jij, die dagenlang huilde om de dood van je goudvissen en konijntjes? Ik geloof er niets van." Tja, het kan vreemd lopen in een mensenleven. Nog vol twijfels over goed en kwaad kom ik aan in Otterlo, waar het nog donkerder is dan in de rest van Nederland. En waar de edelherten en de wilde zwijnen nietsvermoedend staan te grazen in de bossen.

In de jachthut is het warm en knus. Johan Wensink, jachtopziener bij Park de Hoge Veluwe, schenkt een sterke kop koffie voor me in aan een lange houten tafel. Vanuit de hoogte kijkt de opgezette kop van een wild zwijn op me neer. De muren hangen vol tro-

feeën van hertengeweien. Vijf jagers staan in een cirkel om een stafkaart van het gebied heen. Ze bespreken op welke plekken elk van hen zal gaan jagen. In hun bruin-groene kleding en met de geweren bungelend over hun schouders zien ze eruit als een legerenheid die de tactiek van de vijand in kaart brengt. "Eigenlijk is dat precies hetzelfde," zegt Johan Wensink. "Ook bij de jacht gaat het om het uitzetten van een strategie. De dieren trekken bij het aanbreken van de dag naar hun rustgebied. We weten waar ze 's nachts het liefst grazen en we kunnen dus min of meer voorspellen welke route ze afleggen. Als jager probeer je slimmer te zijn dan de dieren."

Roofdier

In de Toyota Landcruiser, op weg naar het zuidelijke deel van het natuurpark, neemt Johan Wensink mijn twijfels weg. "Veel mensen zijn tegen de jacht," vertelt hij. "Maar voor Park de Hoge Veluwe en ook voor mij persoonlijk is de jacht onlosmakelijk verbonden met natuurbeheer. Door de aanleg van wegen en uitbreiding van de steden is de ruimte voor natuur steeds verder geslonken. Als we de natuur zoals die in Nederland is ingericht op haar beloop zouden laten, worden sommige populaties zó groot dat er niet genoeg te eten is. De dieren vreten dan bijvoorbeeld de landbouwgewassen op van boeren in de omgeving. Dat veroorzaakt veel schade. Of ze eten de nieuwe aanplant van het bos op, waardoor het bos afsterft. Of ze vermeederen zich ten koste van andere soorten. Dat brengt de biodiversiteit in gevaar. Of ze sterven de hongerdood. Om de populaties op peil en de dieren zo gezond mogelijk te houden, schieten wij er jaarlijks een bepaald aantal af."

BIOLOGISCH

AMBACHTELIJK

BIOLOGISCH

OERBROOD IS VERBETERD OERBROOD IS BIOLOGISCH

Het verhaal achter het verbeterde Oerbrood Biologisch is eerlijk: de boer die zijn tarwe op eerlijke wijze verbouwt, dus zonder groeiversnellers. De molenaar die zijn graan op een zuivere wijze maakt. De bakker die op ambachtelijke wijze het brood op de ovenvloer bakt, waardoor de korst knapperig

bruin wordt. En u kunt ons komen vertellen dat het nu extra lekker smaakt. Oerbrood is er in vijf lekkere varianten: Oer-Donker Biologisch, Oer-Granen Biologisch, Oer-Origine Biologisch, Oer-Pompoen Biologisch en Oer-Zonne Biologisch.

Het Ambachtelijke verhaal van Oege van der Zee...

Bakker uit Garijp

Vraag 't aan Oege van der Zee, de specialist die bij Bakkerij Van der Zee in het Friese Garijp (of Garyp, zoals men daar schrijft) de ontwikkeling van hoogwaardige broodsoorten moet stimuleren: **Hoe ambachtelijk is Oerbrood?**

Oege van der Zee zal beginnen met het fenomeen 'rijzen'. Het deeg van Oerbrood rijst namelijk in speciale mandjes. Elk brood z'n eigen mandje. Vergelijk 't met het rijpen van wijn in eikenhouten vaten, zal Oege van der Zee ongetwijfeld zeggen, tijdens het rijpsproces vindt de ontwikkeling van de smaak plaats.

Vergelijk 't met het rijpen van wijn in eikenhouten vaten.

Eenzelfde ambachtelijk inzicht is vereist voor het decoreren en insnijden van de diverse Oerbrood-soorten. Met een superscherp mesje dient exact op de juiste plaats in exact de juiste mate het deegvlies te worden getouchéerd, waarna het brood, dankzij de rijskracht en de hitte in de oven, als het ware openbarst.

Dan is het ook nog eens een kunst op zich om de broden feilloos te 'lossen' op de ovenvloer, die ze knapperig bruin gaat bakken. Voilà, dat bedoelt Oerbrood met **ambachtelijk** brood.

Oege van der Zee

Oer-Donker Biologisch

Oer-Granen Biologisch

Oer-Origine Biologisch

Oer-Pompoen Biologisch

Oer-Zonne Biologisch

In een natuurlijke situatie zou een roofdier hem gepakt hebben. Nu zijn wij dat roofdier

“Maar dat is toch niet natuurlijk?” vraag ik, nog steeds niet helemaal overtuigd van het goede van mijn missie. “Tja, wat is natuurlijk?” antwoordt Johan Wensink. “Wolven, lynxen en wilde katten, de natuurlijke vijanden van edelherten, zijn in Nederland uitgestorven. In een natuurlijke situatie zou een populatie slinken doordat er af en toe een kalf of een ouder dier door een roofdier wordt gepakt. Nu zijn wij dat roofdier. Wij bootsen het natuurlijke ecosysteem zo goed mogelijk na.”

Kloppend hart

We rijden langs een open vlakte. Tegen de langzaam lichter wordende hemel tekent zich het silhouet af van een roedel grazende edelherten. Het ziet er adembenemend uit. Ik kijk snel de andere kant op. Het regent nog steeds, maar iets minder. Rillend stap ik even later uit de auto, terwijl Johan Wensink zijn geweer controleert. Daarna brengt hij mij de kneepjes van het vak bij. “Er zijn drie manieren van jagen,” vertelt hij. “De drijffacht, waarbij dieren door drijvers worden opgejaagd en vervolgens door de jagers worden geschoten, is in Nederland verboden. Wild raakt vaak aangeschoten en dat veroorzaakt onnodig lijden. Bovendien kun je, als het wild op de vlucht langs raast, niet goed beoordelen welke dieren wel en welke dieren niet kunnen worden geschoten. Dat is wel mogelijk bij de aanzichtjacht. Daarbij zit een jager op een hoogzit op een strategische plek te wachten tot hij het wild voor zijn lens krijgt. En ook bij de bersjacht, waarbij we lopend op zoek gaan naar het wild. Bij bersen komt het er op neer dat je zo weinig mogelijk geluid maakt. Blijf dicht achter me en kijk veel naar de grond of er geen takken en twijgen liggen die knappen als je er op gaat staan.” Hij

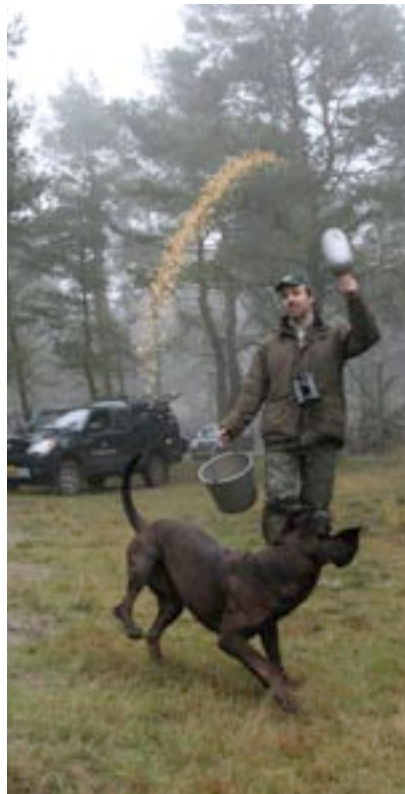
draait zijn gezicht naar de wind, blaast een wolkje adem en kijkt waar het heen waait. “We jagen altijd tegen de wind in. Anders ruikt het dier ons lang voordat wij hem zien. En dan schieten we niks.” “Misschien is dat maar beter ook,” denk ik, terwijl ik met kloppend hart op mijn tenen achter hem aan het bos in sluip.

Omtrekkende beweging

Het bos ruikt kruidig. Naar dennennaalden, hars, mos en natte bladeren. Behendig ontwijkt Johan Wensink de takken op de grond. Zijn geweer hangt met de loop omhoog over zijn schouder. Ik volg hem als een schaduw. Af en toe staat hij even stil en spiedt met zijn verrekijker het bos af. Na een tijdje draait hij zich naar mij om en knikt met zijn hoofd het bos in. “Drie edelherten,” fluistert hij zachtjes. Ik pak mijn verrekijker. Dan zie ik ze ook. Een hert met een imponerend gewei, een hinde en een kalf. Het jong is volgens Johan Wensink te laat in het jaar geboren en ‘zit niet goed in de haren’. Als er een wolf in de buurt was geweest, had hij het ook als eerste afgelegd. Nietsvermoedend grazen de drie herten vredig in het struikgewas. Omdat de wind verkeerd staat, moeten we ze via een omtrekkende beweging benaderen. Muisstil lopen we in een wijde cirkel om ze heen. Even verliezen we ze uit het oog door een groep bomen waar we omheen moeten lopen en daarna blijkt dat ze weg zijn. Misschien hadden ze ons toch geroken. Opgelucht haal ik adem als we rechtsomkeert maken naar de auto.

Cowboys

Onderweg naar een noordelijker deel van De Hoge Veluwe vertelt Johan Wensink hoe de jacht precies in zijn werk gaat. Ieder voor-

jaar wordt de stand van de populaties edelherten, wilde zwijnen en moeflons geteld. De jachtopzieners weten hoeveel dieren van iedere soort er in het natuurpark kunnen leven zonder dat ze elkaar het eten voor de neus weg eten of de natuur geweld aan doen. Komt het getelde aantal boven dat getal uit, dan is dat het 'afschoot': het aantal dieren dat geschoten moet worden. Voor edelherten geldt dat er plek is voor tweehonderd. Dit jaar zijn er 320 geteld. De jagers die op de Hoge Veluwe komen jagen, zijn hobbyjagers die een bepaald bedrag aan contributie betalen. "Het is niet zomaar een stelletje cowboys die er een kick van krijgen om dieren dood te schieten hoor," zegt Johan Wensink. "Om te jagen moet je sowieso je jachtdiploma halen. Om bij ons te mogen jagen moet je nog een extra diploma hebben, zodat je weet wat onze filosofie is en waarvoor De Hoge Veluwe staat. En je moet je natuurlijk aan de regels houden. Iedere dag wordt er van tevoren door de jachtopzieners bepaald welke diersoorten er wel en welke niet mogen worden geschoten. Wij zijn er bijvoorbeeld tegen om een hinde bij haar kalf weg te schieten. Een kalf heeft zijn moeder nodig. Als een jager zich daar niet aan houdt, is het gauw afgelopen met hem. Zo iemand is bij ons niet meer welkom."

Scharreilig

"Wat gebeurt er met het dier als we wat schieten vandaag?" vraag ik, als we opnieuw uit de auto stappen. "Als een dier geraakt wordt, is het over het algemeen op slag dood," zegt Johan Wensink. "De jager ontwijdt het dier ter plekke. Dat betekent dat hij de ingewanden eruit haalt. Als hij dat niet doet, gaat dat ten koste van de smaak van het vlees. Daarna gaat het linea recta naar de slager, die het tot pakketten verwerkt waarop particulieren zich kunnen inschrijven. Wild is een tijd lang heel populair geweest. Die populariteit komt nu opnieuw op. Ik begrijp dat wel. Het is het meest scharrelige stukje scharrelvlees dat je kunt bedenken.

En nog biologisch ook! Het is heerlijk van smaak, veel lekkerder dan gefokt wild, dat eigenlijk natuurlijk geen wild is, maar dat is een ander verhaal. De herten en zwijnen eten hier op de Veluwe verschillende kruiden. Dat geeft het vlees een bijzondere en onmiskenbare smaak."

Bambi's dood

Inmiddels is het opgehouden met regenen. Het bos ligt dampend in de zon. Johan Wensink duikt plotseling naar de grond. "Moeflons," sist hij, terwijl we ineengedoken dichterbij sluipen. We naderen ze tot op twintig meter. Dan pakt Johan zijn geweer en legt aan. Ik zit op mijn hurken achter hem en kijk over zijn schouder, terwijl hij richt op een jong exemplaar. Ik houd mijn adem in en hoop dat het kloppen van mijn hart niet te veel lawaai maakt. Of juist wel. Ik ben in dubio. Aan de ene kant wil ik dat hij raak schiet. Aan de andere kant juist niet. De moeflons verdwijnen in een dalletje achter een heuvel. "Weer geen eten," grapt Johan. Dan is het bijna tien uur en tijd om terug te keren naar de hut. Daar blijkt dat de andere jagers meer geluk hadden. Achterin één van Landcruisers ligt een gigantisch hert met een groot gewei. 95 kilo, schat Johan. Twee jaar oud. In een andere laadbak ligt een jonge hinde. Haar ogen zijn nog open en met die lange wimpers en haar kop een beetje schuin is het net alsof ze me smekend aankijkt. Ik krijg een brok in mijn keel. "En jullie?" vraagt een van de jagers aan Johan en mij. "Niets," zegt Johan. "Wij hadden pech." "Het is maar van welke kant je het bekijkt," zeg ik als ik het brok in mijn keel overwonnen en mezelf hervonden heb. "Vanuit het perspectief van de jager of dat van het hert." Ze lachen. Waarschijnlijk kunnen ze zich niet voorstellen dat ik eigenlijk blij ben. Hoe hypocriet dat ook is als ik straks een stukje hertenbiefstuk bestel in een restaurant, ik ben heel erg opgelucht. Omdat ik vandaag niet schuldig ben aan Bambi's dood. ■